

Dino Bauk
KRAJ. PONOVO

Beograd 2019.

edicija LEDOLOMAC

Dino Bauk

KRAJ. PONOVO

naziv originala

Konec. Znova, Beletrina 2015.

© Rende 2019.

Prevod je objavljen uz finansijsku podršku Javne agencije za knjigo Republike Slovenije i Trubarovog sklada Republike Slovenije.

urednica

Sladana Novaković

DINO BAUK

KRAJ. PONOVO

Prevela Dragana Bojanić Tijardović

*Za Maju
koja mi se, otkad sam imao Denisove godine,
smeši sa suvozačevog sedišta, i za
Urbana, Gašpera i Uroša
koji nam, jedan preko drugog,
stalno nešto govore iz retrovizora.*

*Bilo ih je šestoro, četiri muškarca i dve plave devojke.
Stajali su, naizgled raštrkani, na brdašcu,
ali Kejt je prepoznala obrazac.
Prošla je pored jednog od muškaraca
i u njegovim očima nije videla ništa.
Još korak, još dva, i našla se na svom mestu.
U tom trenutku, čula je tišinu.
I počela da peva nemu pesmu.*

David Albahari, Nema pesma

Denis, 1989.

Voleo je maglovite jesenje večeri u kojima se vidi samo ono što je sasvim blizu. U malom svetu prečnika dužine jednog metra, ograničenom zidovima od kondenzovane vlage, u kojem nema mesta ni za koga drugog, mogao je da se pretvara da je sam: na ulici, u gradu, na svetu. Vidi samo korak ili dva ispred sebe, a njegov mali svet pomera se s njim kao da ga na tamnom podijumu prati okrugli snop žutog svetla. Od ljudi koji mu dolaze u susret, prvo čuje samo tihe prigušene korake koji postaju sve glasniji, a onda, na tren, zamagljeni zid zaseku crne senke koje brzo promaknu i nestanu. U magli je mogao da prođe i pored poznanika koje nije morao da pozdravlja ili da se upušta u dosadne uljudne razgovore o bilo čemu. Većina njih mu je ionako išla na živce. Imao je šesnaest godina: dovoljno za cigarete, alkohol i večernja skitanja, a nedovoljno za pravu samostalnost. Odavno mu je postalo mrsko da matorcima polaže račune. Jednoiposoban stan u Naselju, na dvanaestom spratu solitera od dvadeset spratova, svakog dana mu je izgledao sve manji. Podnošljiv je bio samo u trenucima kad se po njemu niko nije previše kretao, ako

bi matori dremao ispred televizora, a matora spremala po kuhinji, pa onda za velikim trpezarijskim stolom zapalila cigaretu, dok bi on u svojoj sobici, sa slušalicama na ušima, puštao muziku s kasetofona, čitao ili tiho, skoro bez zvuka, po gitari prebiraao akorde, ne dotičući zapravo žice. Inače, veći deo vremena je imao osećaj da je u stanu nepodnošljiva gužva, iako je u njemu bilo samo njih troje. Kao da se plafon svakog dana za milimetar ili dva spuštao, a zidovi približavali jedan drugom. Nedostajalo mu je vazduha, želeo je da izađe, želeo je na ulicu, u hladno veče, u maglovitu zavetrinu. On i matori bi, rutinom dvojice prekaljenih pozorišnih glumaca, svake večeri do poslednjeg detalja ponavljali uigranu rolu. Sami za sebe i za matoru kad nije radila poslepodne, odigrali bi malu ambijentalnu jednočinku. Kad bi već bio na vratima, nakon što bi obukao iznošenu vijetnamku i jednom rukom zgrabio crnu pletenu kapu, a drugom se uhvatio za kvaku, iz dnevnog boravka oglasio bi se matori.

Denise! Gde ćeš opet?

U grad.

Pa, koji kurac svako veče skitaš, k'o neki klošar? 'Oćeš, da te milicija opet legitimiše?

Za matorog nije postojala bitna razlika između toga da ga u toku uobičajene kontrole milicajci legitimišu i toga da ga uhapse ispred obijenog djuti fri šopa s kesom punom stranih cigareta, viskija i čokolada. Imati bilo kakvog posla s njima značilo je da si zbog nečeg kriv, ako ništa drugo, onda zbog nepotrebnog večernjeg skitanja što je, naravno, u svetu poštovanja svih mogućih autoriteta u kojem je živeo njegov matori, bacalo loše svetlo na njegove roditelje više nego na njega. Otkad su ga nedavno, za vreme patroliranja po naselju, dvojica milicajaca zaustavili i raspitivali se ko po zidovima

piše grafite, a zatim pažljivo zabeležili njegove podatke, matorom je to postalo najnovija briga. Neko je, naime, (Denis je znao i ko) po belom zidu koji je okruživao veliku rupu usred betonske platforme s koje se pružao pogled na garaže ispod, napisao *fuck off Polska*. Milicajcima se, a očigledno i onom zabrinutom građaninu koji ih je o tome obavestio, verovatno i većini matoraca u Naselju, grafit ispisan na brzinu crnim sprejom učinio protivdržavnim, poput uvrede, mada se, u stvari, radilo o potpuno bezazlenom i besmislenom slengu koji su u to vreme tinejdžeri u Naselju stalno koristili. Neko ga je jedne večeri verovatno usput nabacio u nekom manjem ili većem društvu, drugi i treći su ga nekom drugom prilikom u nekom drugom ili trećem većem ili manjem društvu ponovili i već se našao u opštoj upotrebi. A *fuck off Polska* su sad umesto dosadnog i jednostavnog *Ćao* govorili praktično svi klinci iz Naselja. Denis to, naravno, nije pokušavao da objasni organima vlasti, jer ga je na neki način zabavljalo što im je na brzinu naškrabani grafit, kojeg je autor zaboravio već sledećeg dana nakon što ga je u mraku konspirativno stavio na zid, delovao toliko opasno. S druge strane, zaista je bilo prilično lakomisleno, zbog čega je zažalio u trenutku kad je matori eksplodirao od besa i s kauča u dnevnoj sobi doleteo u kuhinju, da o svom susretu s ljudima u plavom priča kod kuće, da s roditeljima podeli gnev zbog nepotrebnog smaranja.

Od tada pa nadalje, matori, koga je pre svega brinulo što bi zbog njega mogao da ima probleme u kasarni, skoro pred svaki večernji izlazak ga je opominjao da vodi računa da ga slučajno opet negde ne zaustave i legitimišu. Bio je ubeđen da svako takvo upisivanje u mali notes brižnog milicajca zauvek ostaje sačuvano duboko u crevima državne administracije koja, ukoliko se ispostavi da je to neophodno, bilo kada može

da ga ponovo ispljune na svetlost dana. Da, svet u kojem je živeo njegov matori, bio je svet konstantnog nadzora koji nije sprovodilo neko sveprisutno oko Velikog brata uz pomoć kamera i mikrofona Službe državne bezbednosti, kako je verovao. Sve to je bilo mnogo manje sofisticirano, bilo je, zapravo, jednostavno, ali utoliko efikasnije. Jedini kontrolor života Denisovog matorog, a time i života samog Denisa, bio je upravo Denisov matori.

Ma neće, ne brini. Idem na koncert, doći ću onim u dvanaest.

Povukao bi vrata za sobom i ona bi se zatvorila mnogo bučnije nego što je očekivao. Svaki put dok bi čekao lift, svetlo u hodniku se gasilo pre nego što bi lift stigao do dvanaestog sprata. Nikad ga nije ponovo palio kako bi mogao da kroz prozor metalnih vrata, u tami otvora za lift, neposredno pre nego što ga ispuni neonsko svetlo iz kabine, posmatra svoj odraz. U podrumu ispod stepenica za sklonište, za koje niko od stanara zgrade nije verovao da će se u bliskoj budućnosti zaista koristiti, izvadio bi cigarete i šibice koje je tamo krio, i rutinski, laktom, dok je već palio cigaretu, otvorio bi vrata, dupetom ih pridržao i izašao. Hladan večernji vazduh kojem su smog i jeftini ugalj davali karakterističan ljubljanski šarm, zajedno s prvim dimom Vinstona, ispunio bi najpre njegove nozdrve, usta, a zatim i pluća. Takav je po njegovom mišljenju bio miris slobode: mešavina mraka, hladnoće, magle i dima cigarete. Bio je sam na ulici, pokriven gustim maglenim kaputom koji ga je skrivao od poznatih i nepoznatih. Šetnja do autobuske stanice uvek je trajala tačno onoliko koliko i jedna cigareta. Na stanici je stajao visok, mršav momak s naočarima, malo stariji od njega, i devojka. Sigurno je studentkinja, pomislio je. Samo jebene studentkinje nose crne rolke i kapute s bedževima kojima poručuju da nisu ravnodušne na svetska

zbivanja, da su angažovane. Njima je stalo do slobode govora, njima je stalo do delfina, njima je stalo do sveštenika s Tibeta, njima je stalo do prašume Amazona, njima je stalo do rudara s Kosova, stalo im je do kineskih studenata i stalo im je do Janše koji je navodno od vojske ukrao neka tajna dokumenta i objavio ih. Suvonjavog lika sećao se još iz osnovne škole kao jednog od pankera u kožnim jaknama, naoružanih lancima, tanjim i debljim, uvek s cigaretom u ustima. Denisu koji je bio nekoliko godina mlađi, izgledali su jezivo, kao aveti iz podzemlja. Prilično ih se plašio, iako se nikada nisu obazirali na njega. Sad, nakon povratka iz vojske, visoki je više ličio na nekakvog blago zapuštenog hipika nego na pankera. Očigledno je dobra stara JNA i njega kastrirala, što su Denis i njegovi ortaci iz ulice primećivali kod povratnika sa odsluženja vojnog roka. Kad je Denis stao pored njih, tip je studentkinji objašnjavao kako su ga razočarali Lovšin i Pankrti, jer su se ponovo okupili zbog koncerta za Janšu i ostalu trojicu. Dok je objašnjavao, nervozno je pušio, kao da se trudi da po svaku cenu popuši cigaretu pre nego što autobus stigne.

Slušaj, bre, ne moš' prvo da napraviš oproštajni koncert, zbogom, odlazimo, a onda se prvom prilikom ponovo okupiš i – evo nas, opet smo tu. Jebiga, ne moš'.

Nije izgledalo da studentkinju interesuje njegova priča. Možda bi je tema još i zainteresovala, ali joj je slučajni sagovornik više nego očigledno išao na živce i zato je samo klimala glavom i prilično uočljivo bacala pogled niz ulicu da proveri da li autobus nailazi. Autobuska stanica je poput mišolovke: dok ne stigne autobus, ne možeš nigde da pobegeš, i ako baš u tom trenutku dođe neko koga površno poznaješ i ne želiš da ga slušaš, gotov si. Nema izlaza. Zarobljen si. Denisa je zabavljala činjenica da se studentkinja ćore i njegovog

smaranja neće osloboditi ni kad autobus konačno stigne, jer će se lik sigurno zalepiti za nju bar još osam stanica do Bavorskog dvora i smarati je o Pankrtima i njihovom odlasku i povratku.

Na drugoj strani ulice stao je autobus koji je u Naselje stigao iz centra. Iz njega su izlazili zamišljeni gimnazijalci koji su imali nastavu popodne, nervozne majke s malom decom kojoj su u centru grada kupovale zimsku obuću, ležerni penzioneri koji su u paru išli do grada, i nekoliko muškaraca i žena srednjih godina koji su se vraćali iz poslepodnevnih smena. Među njima je ugledao i svoju matoru. Nije joj mahnuo, a nije je ni pozvao. Mrzelo ga je.

Autobus, koji će njega, hipika i studentkinju odvesti u centar, stigao je prazan. Hipik i smorena studentkinja seli su negde u sredinu, odmah ispred harmonike, gde je on nastavio s dosadnim monolozima, dok je ona, pomirena sa sudbinom, čekala spas koji donosi izlazna stanica. Denis je zamišljao kako se hipikove reči, koje su brzo i bez pauze kuljale iz njegovih usta, upliću u nekakvu paučinu koja je obmotava i guši i koju će prekinuti tek kad konačno bude mogla da izgovori spasonosno *Ja ovde silazim*.

Denis je uvek sedeo u poslednjem redu. Odatle je imao pregled. Voleo je da posmatra neznance koji su ulazili i izlazili, nagađao kojim se zanimanjem bave, izmišljao njihove priče. Neke je sažaljevao, jer im je u životu očigledno bila namenjena uloga statista, dok je drugima zavideo, jer mu se činilo da su prilikom podele uloga možda bili srećniji od njega, mada je smatrao da on igra jednu od najvažnijih. Verovao je da kroz život neće proći nezapažen, iako nije imao ni približnu ideju čime bi mogao da iskoči od proseka. Možda će vremenom uspeli s bendom iz skloništa koji je njemu, Petru i Goranu